

Vsem, ki naročajo ali reklamirajo 1. števil. „Našega roda“, sporočamo, da je pošla. Ponatisnemo jo v par dneh.

Sel je z znamenitim Praprotnikovim uvodnikom, ki se glasi:

Castiti prijatli, mili bratje!

Tukaj je naš šolski časnik »učiteljski Tovariš«, kterega smo že davno potrebovali in željno pričakovali. — Obsijalo ga je zlato solnce novega leta in serčno želimo, da bi ga obličali ljubezni žarki naših bratov prijatelov in vseh domoljubnih Slovencev! — Rosdile so ga okoliščine novega časa in Bog daj, da bi mu tudi ugodne bile in ga živile.

Nobena vednost ne sega tako globoko v človeško življenje, kakor nauk od zrejanja. Sol. oblast odreja stvari po učiteljih, naš prihodnji narod in učitelj. služba postaja tedaj vedno bolj imenitna in težavna. Učenik velikrat potrebuje, da bi mu kdo svetoval, razjasnjeval in pomagal, pa tudi, da bi ga tolažil in spodbujal pri njegovem trudnem delu. Kje bi iskal priden učenik pomoči? Kje drugod, kakor v tem, da se pogovarja s svojimi skušnjivimi brati in tovariši in da bere dobre spise, kateri mu govore o obdelovanju njegovega obširnega polja, in mu kažejo, kako bi lahko svoje učence naravnost in nemudoma vodil do pravega namena, in kako bi se sploh obnašal, da bi s časom vedno napredoval in bogatel v svojem dušnem in telesnem stanu. »Učiteljski Tovariš« je prevzel to težavno službo, da bo zajemal iz mnogih studencov šolskih izkušenj in potem rosil kaplje na naše šolsko polje. Nato našteva o čem bo list pisal. Citati smo to že iz njegovega oznanila v »Novicah«.

Nazadnje pravi:

»Vse to bomo natanko spolnovali, ako nam bodo le tudi naši mili bratje, spoštovani šolski prijatli in domoljubi na Slovenskem pomagali, kar jih zdaj prav lepo in iz globokine svojega srca prosimo. — Za vsako lepo drobtinico bomo zelo, zelo hvaležni; naj vsi vemo, da — »združena moč je zlat obroč.« ki nam stvari in hrani dela naše. Naša prava in zadnja misel pa naj bo: »Vse na slavo Bogu in na srečo našemu narodu!«

S takimi kratkimi pa preserčnimi vošili pojdi mladi »učiteljski Tovariš« po vseh slovenskih selih, pozdravljaj vse naše brate učitelje, vse šolske prijatle in vse mile domoljube, in ljubeznjivo se tovariši z njimi! Z Bogom!

V Ljubljani, na novega leta dan 1861.

Vredništvo.

K sklepu mi je omeniti še sledeče. Ustanovitev »Učit. Tov. je pospešilo:

1. Milejša politična sapa, ki je začela od l. 1859. po porazih v Italiji veti z Dunaja tudi nenemškimi avstrijskim narodom, med temi tudi slovenskemu.

2. Razmere, ki so pri nas ustvarjale večinoma strokovne časopise, med njimi »Novice« kmetске in rokodelske, pozneje gospodarske, obrtniške, narodne; »Zg. Danica«, katoliški cerkveni list. »Slov. Prijatelj«, časopis za cerkev, šolo in dom, katerim se je kot učiteljski list pridružil tudi »Solski Prijatelj«.

3. Vrzel, ki je nastala v kontinuiteti iz obrazil in samoizobrazil učiteljstva s prenehanjem šolskega dela »Slov. Prijatelja« v l. 1858.

4. Stremljenje slovenskega učiteljstva, da dobi tudi svoj strokovni časopis, ki so ga izjeme slov. učitelji inteligenti zahtevali že od l. 1849. dalje.

5. Čas od 1848. l. do 1860. l. je z »Vedežem«, »Novicami«, »Slovenijom«, »Slov. Bčelo«, »Sol. Prijateljem« vzgojil cele kroge dopisnikov v učiteljskem stanu samem, ki je bil zmožen pisati samostojne spise o šolstvu in so se nanje obračali za mnenje celo priznani cerkveni šolniki tistega časa.

6. Gradnja osebnosti Andreja Praprotnika, ki se je izvršila z njegovo osebno samostojno obrazbo in z dopisovanjem v skoro vse od 1848. l. izhajajoče slovenske časopise in je s tem postal priznan šolnik in pisatelj šolskih knjig, da celo nekaj pesnika. On edini je bil zmožen kot urednik takega časopisa — saj je imel že od 1859. l. tudi svojo malo uredniško prakso. S svojo izobrazilbo je presejal vsakega tedanjega slovenskega učitelja. Bil je mož, ki je s svojim organizatoričnim delom segal naj z 1848. l. in svojim bistrim vidom v prihodnost pripravljaj slovenskemu učiteljstvu bodočnost, v kateri je smelo korakalo skoro v istih vrstah z učiteljstvom drugih avstrijskih narodov.

7. Andrej Praprotnik je tudi spoznal ugodni trenutek za ustanovitev slovenskega učiteljskega časopisa. Ko se mu je posrečilo pridobiti tiskarja Milica za njegov natesek. Je bil slovenski učiteljski časopis ustanovljen. Važnost tega dejstva je v zavesti, da se je slovensko učiteljstvo s Praprotnikom na čelu smatralo zmožno zalagati slovenski učiteljski časopis s svojimi dopisi in ga tudi vzdrževati s svojimi prispevki.

8. Tudi slovenska duhovščina je spoznala resnost te Praprotnikove zasnove in mu prijatelja na pomoč z dopisi — zlasti njegov prijatelj Josip Marn z »Jezičnikom« in drugi. Ob enem se je naročilo na »Tovariš« že prvo leto preko 200 duhovnikov.

9. »Učiteljski Tovariš« je pisal popolnoma v smislu načel versko-krščanske šole, ker bi bil v tisti dobi in v takratnih razmerah vsak časopis, ki bi se bil postavil na nasprotno stališče, nemogoče, ker bi se mu ne-bila protivila samo vsa tedanja naša duhovščina, ampak celokupna slovenska javnost. S tem je pa imel že tudi v sebi kal opozicije, ki jo je nehoti vzgajal v slovenskem učiteljstvu, ki se je proti »Tovarišu« organizovala eno desetletje pozneje okoli učitelja Janka Lapajnetca, sedanjega še živečega ravnatelja meščanskih šol v pokoju, ki je ustanovil drugi slovenski sa-

mostojni učiteljski časopis »Slovenski učitelj«, ki je od 1872.—1877. l. zastopal načela novega šolskega zakona in nove uredbe šolstva pod nadzorstvom učiteljev-strokovnjakov. Tako je prešel razvoj slovenskega šolstva v oni dve struji, po katerih hodi še danes. Samo da se je stvar izpremenila v toliko, da sedanji »Tovariš« zastopa načela državnega — »Slovenski Učitelj« — pozneje zopet ustanovljen, pa načela versko-krščanske šole.

S »Tovarišem« je torej stopilo slovensko učiteljstvo indirektno v kolotečine razvoja drugega tedanjega evropskega šolstva — pozneje pa, ker je vzbudilo opozicijo in sam postal njen organ, v smernice moderne, državne šole. V tem leži ves njegov velik pomen za razvoj našega šolstva.

Ciril Petrovec.

Obleke kemično čisti, barva, plisira in lika tovarna JOS. REICH.

Splošne vesti.

— 70letnica »Učiteljskega Tovariša«. S prvo številko letošnjega leta je stopil »Učiteljski Tovariš« v sedemdeseti letnik. Z letom 1930. se prične faktično ta letnik, dasi šteje sedaj 70. letnik lista že 21. številko. To vsled tega, ker smo 56. letnik zaključili že s koncem šolskega leta in začeli izdajati 57. letnik »Učiteljskega Tovariša« s šolskim letom 1926./27. Ker je »Učiteljski Tovariš« najstarejši slovenski list, ki je služil do sedaj že polnih 69 let slovenskemu učiteljstvu kot najboljše orodje v borbi za njegove moralne in materialne pravice, bi se spodobilo, da se ta jubilej praznuje na nekoliko dostojnejši način — vendar ne kaže v danih razmerah s kako jubilejno številko obhajati jubilej. Članstvo naj se torej zadovolji z razpravo tov. Petrovca »K 70letnici«, ostala zgodovina »Učiteljskega Tovariša« je pa razvidna iz jubilejne številke ob 60letnici, ki je izšla 7. januarja 1920.

— Poverjeništvu se je zgledilo v torek 7. t. m. pri g. podbanu dr. Pirkmajerju in na to pri novonastopivšem načelniku za osnovno šolstvo pri prosvetnem oddelku g. inspektorju dr. Kotniku. Obema predstavnikoma je poverjeništvu tolmačilo stališče organizacije do poedinih vprašanj, predvsem v pogledu kmetško-nadaljevalnega šolstva, objave izpraznjenih službenih mest, naturalnih stanovanj in stanarine itd. Oba predstavnika sta imela polno razumevanje za učiteljske težnje in pokazala veliko naklonjenost učiteljskemu stanu.

— Seja poverjenikov v Beogradu. Od izvršnega odbora UJU v Beogradu smo prejeli nastopni dopis: Zelo potrebno je, da se vrši seja poverjenikov zaradi dogovora o stanju učiteljstva, o zakonu in drugih vprašanjih. Zaradi tega je sklenil izvršni odbor na svoji seji dne 28. decembra 1929., da se vrši seja poverjenikov dne 19. in 20. januarja 1930. v Beogradu v pisarni Djačkega doma (Kralja Milutina 66). Dnevni red: 1. Poročilo poverjenikov o delu poverjeništvu. 2. Razgovor o novem zakonu in nadaljnjem delu Udruženja Jugoslovenskega Učiteljstva na tem vprašanju. 3. Vprašanja, predlogi in pojasnila. 4. Resolucija in komunikate za tisk. — Poverjeniki morajo priveriti s seboj tudi eksperte za posamezna vprašanja. Ker bo 19. januarja svečana posvetitev Djačkega doma, začne seja šele popoldne ob 3. uri. Delegati morejo dobiti v Djačkem domu tudi udobno prenočišče.

— Državna razstava UJU v Beogradu. Ker je bilo sklenjeno, da se proslavi z letošnjo glavno skupščino tudi 10letnica obstoja Udruženja jugoslovenskega učiteljstva in da se ob tej priliki priredi državna razstava, ki bi v celoti pokazala šolsko življenje in delo učiteljstva ter napredek prosvetnega dela v zadnjih desetih letih, zato je sklenil izvršni odbor, da se naprosijo vse sekcije za čim intenzivnejšo pomoč v tej zadevi. Zaradi tega se vam priporoča: 1. Da čim prej prične te agilnim nabiranjem predmetov za razstavo iz vašega teritorija. 2. Da izvolite poseben odbor najagilnejših učiteljev, ki bo deloval na tem. Ta odbor bo imel nalogo, da odpotuje v gotovem času, na poziv izvršnega odbora, v Beograd in pomaga centralnemu odboru pri ureditvi razstave. 3. Dostavi se vam načrt razstave, da ga eventualno spopolnite in predelate in nas o tem obvestite. 4. Ministrstvo prosvete je naproseno, da odredi šolam in upraviteljem, da se potrudijo, da bo razstava verno ogledalo desetletnega dela. 5. Za direktorja razstave je odrejen tov. Pavle Flere, član izvršnega odbora in pod njegovim vodstvom bo deloval centralni odbor in odbori, ki jih bodo delegirale posamezne sekcije. — Začeti je treba čim prej.

DRAGO GORUP & Co.

LJUBLJANA
MIKLOŠIČEVA CESTA 14/II.

Izdelava in prodaja
damske in moške
konfekcije. — Naročila po meri se izvršujejo hitro in točno

En gros. En detail.

— Ljubljana in prvi draginjski razred. Nedavno je objavil neki ljubljanski dnevnik, da je podpisana uredba, po kateri se pomakne mesto Ljubljana v prvi draginjski razred. Ker državna Zveza nameščencev o tej vesti nima avtentičnega potrdila, se je obrnila na Glavni savez s prošnjo za pojasnilo.

»Naš Glas«.

— Kaj je z razlikami na stanarini za čas od 1. oktobra 1923. do 1. maja 1924.? Glede načelne rešitve tega vprašanja se je Zveza državnih nameščencev obrnila na Glavni savez s prošnjo, da ji avtoritativno pojasni, ako imajo pravico do te razlike poleg zvaničnikov in služiteljev tudi uradniki. Uredba o izplačilu razlike temeljne in položajne plače namreč stanarin nikjer izrecno ne omenja. — N. G.

— Tovarišica gospa Tilčka Vodenikova umrla. V soboto zjutraj je v Mariboru umrla učiteljica ženskih ročnih del v pok. in soproga bivšega upravitelja v Limbušu tovariša Sime Vodenika po večletni težki bolezni. Pokopali so jo v ponedeljek v Limbušu, kjer že počiva nekaj let tudi njena hčerka učiteljica, katero je v najlepših letih istotako pobrala neizprosna jetika. Pokojna Tilčka ni bila samo dobra in skrbna soproga našemu tovarišu, ampak tudi stanovsko zavedna naša tovarišica, ki se je živo zanimala za napredek šole in ugled učiteljskega stanu. Zato jo bodo ohranili v prijetnem spominu vsi, kateri so jo osebno poznali in visoko čislali radi njene ljubeznivosti in stanovske zavednosti. Prizadetemu vrlemu tovarišu Šimi Vodeniku pa izrekamo ob tej težki izgubi iskreno tovariško sožalje.

— V spomin pok. Tilčke Vodenikove je daroval g. prof. Hinko Druzovič znesek 100 Din Učiteljskemu domu v Mariboru. Naj bi našel mnogo posnemovalcev!

— Opozorilo! V Jugoslovenskem Djačkem domu je pripravljenih trideset postelj za prenočišče učiteljev(ice), članov Jugoslovenskega Učiteljskega Udruženja. Cena prenočišča je 10 Din za osebo na dan. Kdor želi prenočevati v Djačkem domu, naj pravočasno sporoči to pismo Izvršnemu odboru UJU, Beograd, Kralja Milutina 66.

— Kamniško učiteljsko društvo. Vse tovariše člane(ice), ki dolgujejo na članarini za prvih 5 mesecev, prosim, da poravnajo dotični znesek v začetku januarja 1930. Mesečni prispevek znaša 17/40 Din. — Blagajnik.

— Društvo Zoo v Ljubljani se je v preteklem letu zelo razmahnilo in napredovalo ter doseglo prav lepe uspehe, kar je dokazalo z razstavo svojega inventarja in živali na jesenskem ljubljanskem velesejmu. Zasluge za tako lepe uspehe nima samo društveni odbor, temveč tudi vse članstvo, posebno pa društveni poverjeniki, ki so med ljudstvom precej agilno delovali. Tem potom prosim vse članstvo, da ostane tudi v tem letu zvesto društvu; a poverjenike pa, da obdrže tudi naprej svoje funkcije in da pridno delajo v prid društva, ki ima važno nalogo posebno za učečo se mladino in ki je danes pri vsem ljudstvu dobro znano. Zelja društva je, imeti v vsakem večjem kraju svojega poverjenika, zato prosim, da se prijatelji živali javijo društvu, da so pripravljeni sprejeti poverjeništvu, na kar jih društvo poveri. — F. A., tajnik.

— Ročni zemljevid Jugoslavije z mejami banovin. Založba Učiteljski dom v Mariboru je izdala minulo poletje Baš-Dimnikov ročni zemljevid, kateri je bil radi točnosti podatkov in lične ter pregledne izdelave zelo dobro sprejet v naših šolah in v javnosti. Zemljevid je v prvi vrsti oro in hidrografičen. Ker pa je bila naša država z aktom od 3. oktobra razdeljena na banovine, so seveda sedaj tudi meje banovin velike važnosti. Podjetju je uspelo, da je v ta zemljevid vneslo tudi meje posameznih banovin, in sicer v novi — lila barvi, ki so zelo vidne. S tem bde ustrezno našim šolam in drugi javnosti, ki se zanima za novo razmejitev države.

— Učiteljskemu domu v Mariboru je darovala znana solidna manufakturna tvrdka Franjo Mayer v Mariboru znesek 100 Din. Tvrdo priporočamo svojemu članstvu v uvaževanje pri nakupih.

—gp. Učiteljska gospodarska poslovalnica v Mariboru se prav povoljno razvija. Sredi meseca decembra je poslala vsem osnovnim in meščanskim šolam v naši banovini tiskano okrožnico, v kateri pojasnjuje svoj ustroj ter navaja vse tuzemske tvrdke, s katerimi je v poslovnih stikih. Zato prosimo vse učiteljske, da to okrožnico prečita, upraviteljstva pa, da jo shranijo, ker jim pride vedno prav pri naročevanju. — Razen v okrožnici navedenih tvrdk je UGP tudi v poslovnih stikih s »Pichlers Witwe« in »Deutscher Verlag für Jugend und Volk« na Dunaju ter s tvrdko »Kosmos« v Stuttgartu.

— Radio in visoke šole. Na lipski univerzi se je vpisalo letos v zimskem semestru nad 6000 akademikov. Radi velikega števila vpisanih dijakov je pa v sicer zelo velikih predavalnicah zmanjkalo prostora. Nekateri profesorji so sicer poskusili predavati v ogromni avli, ki pa tudi ni zadoščala. Posebej najeta druga velika dvorana je bila tudi preemajna. Tedaj je prišel na pomoč radio. V določeni predavalnici na univerzi, v kateri je predaval profesor, so postavili mikrofona, ki je sprejemal profesorjevo predavanje. V sednjih predavalnicah, v katerih so poslušali dijaki, ki niso mogli več v dvorano, kjer je predaval profesor, so postavili zvočnike. Dijaki so bili s tem prenosom izredno zadovoljni in odslej ne bo več manjkalo prostora. Tako je pomagal radio vodstvu in dijakom iz prav sitne zagate. — T. R. L.

— Pedagoška fakulteta v Pragi. Reformna komisija na šoli visokega pedagoškega študija je na pobudo docenta dr. V. Prihoda začela kot nadaljevanje akcije univerzitetnih profesorjev dr. O. Kadnerja in dr. O. Chlupa akcijo za ustanovitev pedagoške fakultete v Pragi. Finansijsko vprašanje je začasno prevzela »obec učiteljska«. Fakulteta je samostojni oddelek šole visokega pedagoškega študija v Pragi. Ustanovi se po dogovoru s šolskim referatom glavnega mesta Prage. Pedagoška fakulteta hoče z dvoletnim študijem dati absolventom srednjih šol z maturitetnim izpričevalom strokovno, teoretično in praktično učiteljsko izobrazilbo visokošolskega značaja. Ta študij je organiziran sledeče: na visokih šolah, kjer je vsak dijak pedagoške fakultete obvezan posecati 4 semestre najmanj po 10 tedenskih ur in to filozofijo in še kak znanstven predmet, ki si ga sam izvoli, 2. na pedagoški fakulteti, kjer je dijak obvezan absolvirati 4 semestre po najmanj 14 tedenskih ur teoretičnega in praktičnega pedagoškega študija. Predmeti so: Pedagoška psihologija, pedagoška sociologija, zgodovina pedagogike, pedagoške teorije in sistemi, pedopatologija, eksperimentalna didaktika, šolska organizacija, didaktika elementarnega razreda srednje in višje stopnje, telesna in glasbena vzgoja. Praktične hospitacije in nastopi se bodo vršili na odgovarjajočih šolah. Predavajo univerzitetni profesorji in lektorji. — Praga 1929. — E. Lippert — A. Lajovic.

— Angleške šole in esperanto. (Iz »Herold de Esperanto«). Izmed vseh sedanjih nacionalnih jezikov bi imel gotovo angleški še največ izgledov, da postane mednarodni pomožni jezik in zato se sliši čudno, da celo neverjetno, da angleške oblasti podpirajo esperantsko gibanje. In vendar je res! V Londonu se vršijo v trgovskih šolah večerni esperantski tečajji, ki jih plačuje mesto, in sicer prav tako kakor druge tečaje. Izven Londona prireja večino esperantskih tečajev »Worker's Educational Association« (Delavsko pedagoško društvo), ki plačuje učitelje esperanta še boljše nego mesto London in sicer v našem denarju okoli 45 Din za uro. Dve tretjini prispeva pri tem država.

— Prejemki čehoslovaških upokojencev. Kot se je svojčas zatrdilo v Beogradu odposlancem organizacij upokojenih državnih nameščencev, se bodo pokojnine naših staropokojencev po vsej verjetnosti uredile po čehoslovaškem vzorcu. V čehoslovaški republiki pa prejemajo staroupokojenci, upokojeni s polnimi službenimi leti sledeče letne pokojnine, preračunjene v dinarje: uradniki V. činov. razreda 57.334 Din, uradniki VI. činov. razreda 45.227 Din uradniki VII. činov. razreda 36.047 Din uradniki IX. čin. razreda 27.220 Din, zvaničniki 23.463 Din, služitelji 16.840 Din. — Kakor vidimo, so ti prejemki prav primerni in z njimi čehoslovaški staropokojenci mnogo lažje izhajajo, posebno še, ker je življenje po čehoslovaškem vobče znatno cenejše, nego je pri nas. — N. G.

— Brezplačno zdravljenje častnikov. Novi vojaški zakon vsebuje važne določbe glede zdravljenja rezervnih častnikov. Vsi rezervni in upokojeni častniki, ki so se udeležili svetovne vojne, imajo pravico do brezplačnega zdravljenja v vojaških bolnicah. Ta pravica pristoji samo njim samim. V državnih kopalniških imajo pa pravico do brezplačnega stanovanja oni sami in njihove družine. —

»Naš Glas«.

—k Lojz Kraigher: »Na fronti sestre Zive«. Drama v treh dejanjih. V Ljubljani 1929. Založila Tiskovna zadruga. (128 strani). Cena broširani knjigi 44 Din, vezani 56 Din, poštnina 2 Din. — Tiskovna zadruga je izdala to knjigo v skrbni in okusni opremi. Naroča se v knjigarni Tiskovne zadruge v Ljubljani, Prešernova ulica 54.

Pevski zbor UJU učiteljstva.

—pev. Pevski zbor učiteljstva UJU. Prihodnji pevski tečaj za ženski zbor se bo vršil 11. in 12. januarja. Začetek 11. jan. ob 15. uri v Glasbeni Matici.

—pev. V dneh: 27., 28., 29. in 30. decembra 1929. se je vršil pevski tečaj, katerega se je članstvo polnoštevilno udeležilo. Vezbamo program, s katerim bomo nastopili na čehoslovaškem, kamor nameravamo v marcu 1930. Pri toliki požrtvovalnosti članstva, ki z veseljem žrtvuje materialne žrtve in pouka proste dni za ugled stanu in jugoslovenske pesmi, smo prepričani, da nam bo mogoče častno izvršiti stavljeni si nalogo. Veliko zahvalo smo dolžni našemu pevovodji Srečku Kumru, ki vodi zbor navzgor z brezprimerno energijo, požrtvovalnostjo in sposobnostjo.

—pev. Z ozirom na turnejo, ki je na programu, ima popolno veljavo dopis prosvetnega oddelka bivšega velikega župana v Ljubljani št. 5069/1 od 23. septembra 1929. (Uporaba šolskih dni za pevске tečaje).

—pev. Pevski tečaj za mešani zbor se bo vršil ob priliki šolskega semestra. — Odbor.